

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 24	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ: <https://logom.schools.ac.cy/el/yliko/didaktiko-yliko>

- 1.Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Γενικού Λυκείου, Α΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012. = ΚΝΕΛ Α΄
- 2.Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γενικού Λυκείου, Β΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012. = ΚΝΕΛ Β΄
- 3.Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Α΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2015. = ΚΚΛ Α΄
- 4.Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2004. = ΛΛΟ
- 5.Ανθολογία Νεοελληνικής Ποίησης Λυκείου, Λευκωσία Υ.Α.Π. - Υ.Π.Α.Ν., τεύχος Α΄, 2025. = ΑΝΠΛ Α

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Το μάθημα της Λογοτεχνίας στην Α΄ Λυκείου αποτελεί συνέχεια της διδακτικής προσέγγισης του μαθήματος στο Γυμνάσιο με στόχο να καλλιεργήσει τον λογοτεχνικό γραμματισμό και την κριτική αισθητική αντίληψη των μαθητών/μαθητριών. Το κείμενο προσεγγίζεται ως καλλιτεχνικό και κοινωνικό φαινόμενο, μέσα από μια ιστορική και γραμματολογική οργάνωση της ύλης από το δημοτικό τραγούδι έως την Αθηναϊκή Σχολή (10ος-20ός αιώνας), με έργα από την ελληνική, την κυπριακή και τη μεταφρασμένη λογοτεχνία, **ώστε να διευρυνθεί η μορφωτική συγκρότηση των μαθητών/μαθητριών, να αναπτυχθεί η κριτική και αισθητική τους αντίληψη, καθώς και οι ικανότητες της ανάλυσης, της σύνθεσης και της αξιολόγησης.**

Κεντρικό άξονα της διδασκαλίας αποτελούν οι δείκτες επάρκειας και επιτυχίας. Οι δείκτες επάρκειας εστιάζουν σε συγκεκριμένα διδακτέα που αποκτούν νόημα μόνο μέσα στο κείμενο. **Καθοδηγούν τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος, όπως αυτή απαιτείται από τους δείκτες επιτυχίας, οι οποίοι αναφέρονται στα αξιολογητέα.** Έτσι, η διδακτική πορεία ξεκινά πάντα από το ίδιο το έργο και προχωρά προς τα εκφραστικά μέσα ή τις τεχνικές, με οδηγό τη Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού. **Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί καλούνται, κατά τη διδασκαλία, να κινηθούν από το κείμενο προς το εκφραστικό μέσο ή/και το χαρακτηριστικό και όχι αντίστροφα.** Στο πλαίσιο αυτό, η ποίηση προσεγγίζεται μέσα από το ποιητικό υποκείμενο, τη συγκινησιακή γλώσσα και τα σύμβολα, ενώ η πεζογραφία μέσα από τη δομή, την πλοκή και τις αφηγηματικές τεχνικές. Σημειώνεται ότι τα επιμέρους σχήματα λόγου (μεταφορά, παρομοίωση, προσωποποίηση) διδάσκονται και εξετάζονται ενιαία υπό τον γενικότερο όρο «εκφραστικά μέσα».

Για τον λόγο αυτόν, η παρακάτω **Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού** συγκεντρώνει τα βασικά στοιχεία που αναμένεται να κατακτηθούν στην Α΄ Λυκείου, με στόχο την **ουσιαστική και στοχευμένη** στήριξη της **διδασκαλίας** και της **αξιολόγησης** του μαθήματος. Για αναλυτικότερη ενημέρωση, και ιδιαίτερα για τον ορισμό των επιμέρους στοιχείων και χαρακτηριστικών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανατρέξουν στο θεωρητικό υλικό για τον Λογοτεχνικό Γραμματισμό που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος. Η Σύνοψη περιλαμβάνει μόνο τα βασικά στοιχεία που αφορούν στη δημοτική και παραδοσιακή ποίηση, στη μοντέρνα ποίηση και στην πεζογραφία και τα οποία αποτελούν **οδηγό για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση** του μαθήματος στην Α΄ Λυκείου.

Η διδακτική προσέγγιση στηρίζεται σε τέσσερις **βασικές αρχές**: την ανάδειξη των διαχρονικών ανθρωπιστικών μηνυμάτων (**περιεχόμενο**), την ένταξη των έργων και των ρευμάτων του 19ου αιώνα στην εποχή τους (**ιστορικότητα**), τη σύνδεσή τους με τη σύγχρονη πραγματικότητα των εφήβων (**επικαιροποίηση**) και τη συνδυαστική μελέτη τους. Η τελευταία περιλαμβάνει τη συνανάντηση ελληνικών

και ξένων έργων (**διακειμενικότητα**), τη σύνδεση με άλλα μαθήματα όπως η Ιστορία και η Νέα Ελληνική Γλώσσα (**διαθεματικότητα**), καθώς και τη συσχέτιση με τις υπόλοιπες τέχνες (**διακαλλιτεχνικότητα**).

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

(α) Γνωστικό περιεχόμενο: Αποσκοπεί στη γνωριμία με την εξέλιξη της λογοτεχνίας (10ος-20ός αιώνας) και στην εμπέδωση του λογοτεχνικού γραμματισμού. Επιδιώκει τη γλωσσική και αισθητική καλλιέργεια, τη διάκριση των λογοτεχνικών γενών, την κατανόηση της επίδρασης της Ιστορίας στη συλλογική συνείδηση, τη σωστή χρήση της ορολογίας και τη διαμόρφωση συστηματικής αναγνωστικής συνήθειας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην έρευνα και την ανακάλυψη, στην ορθή αξιοποίηση της λογοτεχνικής ορολογίας, καθώς και την κατανόηση των κειμένων μέσα στο ιστορικό, κοινωνικό και γραμματολογικό τους πλαίσιο, σε σύνδεση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

(β) Αξιακό περιεχόμενο: Στοχεύει στην καλλιέργεια στάσεων και αξιών. Μέσα από τα κείμενα, οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ελευθερία, δημοκρατία, αλληλεγγύη, σεβασμός στη διαφορετικότητα). Παράλληλα, αντιλαμβάνονται τη λογοτεχνία ως πεδίο έκφρασης υπαρξιακών και κοινωνικών προβληματισμών, αναπτύσσουν αισθητικό κριτήριο και συνδέουν τα έργα με σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα, γεγονός που συμβάλλει στην επικαιροποίηση του λογοτεχνικού λόγου και στην ανάπτυξη υπεύθυνης κοινωνικής στάσης.

(γ) Κομβικές δεξιότητες: Στοχεύει στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων πολιτών. Οι μαθητές/μαθήτριες αναπτύσσουν αναλυτική και δημιουργική σκέψη, εξασκούνται στη συγκριτική ανάγνωση, κατανοούν ότι η λογοτεχνική γραφή αποτελεί δυναμική παρέμβαση στην πραγματικότητα και μαθαίνουν να παράγουν δομημένο, τεκμηριωμένο προφορικό και γραπτό λόγο χρησιμοποιώντας σωστά τη λογοτεχνική ορολογία. Παράλληλα, αναγνωρίζουν πολλαπλές οπτικές γωνίες, καλλιεργούν την ικανότητα σύνθεσης και αξιολόγησης και τεκμηριώνουν τις απόψεις τους αξιοποιώντας με ακρίβεια τη λογοτεχνική ορολογία.

ΣΥΝΟΨΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
A. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	Κανόνας της ισομετρίας Δεκαπεντασύλλαβος στίχος Επαναλήψεις Σχήμα των τριών Σχήμα του αδυνάτου Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) Λιτός και ζωντανός λόγος
B. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.

Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. <u>Ετεροδιηγητικός:</u> δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής). Πρόσωπο αφήγησης: Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία:</u> συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <u>αναδρομή</u> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <u>πρόληψη/προοικονομία</u> (προαναγγελία γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <u>επιτάχυνση</u>

	(παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστέρηση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	<u>Τρόποι έκφρασης του χιούμορ</u> : λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	ΟΙ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ ΚΑΙ Η ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Κείμενο 4: Εμμανουήλ Ροΐδης, «Μονόλογος ευαίσθητου» (ΚΝΕΛ Α΄, σελ. 345-348) Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	3
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:		
1. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	1. α. Αναγνώριση του τύπου του αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία - αυτοδιηγητικός αφηγητής) β. Αναγνώριση του προσώπου στο οποίο γίνεται η αφήγηση (α΄ πρόσωπο - πρωτοπρόσωπη αφήγηση) γ. Εξέταση της λειτουργίας του πρωτοπρόσωπου αφηγητή στην παρουσίαση των γεγονότων και στη διαμόρφωση της σατιρικής και ειρωνικής οπτικής του κειμένου	
2. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό	2. Αναγνώριση των αφηγηματικών τρόπων (αφήγηση, περιγραφή, σχόλιο, επιχειρηματολογία) και εξέταση της	

κείμενο και να διερευνούν τη λειτουργία τους. 3. Να εντοπίζουν στο κείμενο τρόπους έκφρασης του χιούμορ και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 4. Να προβληματίζονται απέναντι σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. προβλήματα, παλαιότερα και σύγχρονα.	λειτουργίας τους στη σκιαγράφηση του χαρακτήρα του αφηγητή και στην ανάπτυξη της σάτιρας 3. α. Αναγνώριση των τρόπων έκφρασης του χιούμορ στο κείμενο (ειρωνεία, σάτιρα, υπερβολή, ειρωνική αυτοπαρουσίαση του αφηγητή, αντίθεση ανάμεσα στους ισχυρισμούς και στις πράξεις του, σοβαροφανής και παράλογη επιχειρηματολογία) β. Διάκριση του τρόπου με τον οποίο η ειρωνική αυτοπαρουσίαση, οι αντιφάσεις του αφηγητή και η σοβαροφανής επιχειρηματολογία ανατρέπουν το έκδηλο νόημα και αποκαλύπτουν την ψευδοευαισθησία, την υποκρισία και την ιδιοτέλειά του. γ. Εξέταση της λειτουργίας του χιούμορ ως μέσου σάτιρας της ψευδοευαισθησίας και της κοινωνικής υποκρισίας, καθώς και της κριτικής απέναντι στην ανθρώπινη ιδιοτέλεια και την έλλειψη κοινωνικής ευθύνης 4. α. Εντοπισμός των κοινωνικών αντιλήψεων και συμπεριφορών που σατιρίζονται στο κείμενο (ψευδοευαισθησία, υποκρισία, προσχηματική επίκληση της λογικής και της ευαισθησίας προς δικαιολόγηση της ιδιοτέλειας, της έλλειψης κοινωνικής ευαισθησίας και αδιαφορίας προς τους άλλους). β. Εξέταση της σχέσης του ατόμου με την κοινωνία, όπως αναδεικνύεται μέσα από τη σατιρική παρουσίαση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. γ. Συσχέτιση των κοινωνικών συμπεριφορών που σατιρίζονται στο κείμενο με σύγχρονες μορφές κοινωνικής υποκρισίας και αδιαφορίας. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Μίμηση του ύφους του κειμένου και συγγραφή σατιρικού κειμένου, στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, με θέμα τις στάσεις και συμπεριφορές της σύγχρονης πραγματικότητας 2. Αλλαγή του προσώπου της αφήγησης (από α' σε γ') και να σχολιάσουν τις αλλαγές που προκύπτουν στη λειτουργία του αφηγητή, στη δημιουργία της ειρωνείας και της σάτιρας, αξιοποιώντας στοιχεία όπως το πλασματικό προσωπείο (persona), η δραματική ειρωνεία, η χρήση της καθαρεύουσας και η σοβαροφανής επιχειρηματολογία. 3. Εντοπισμός όλων των σημείων στα οποία ο αφηγητής αυτοαναιρείται. Οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν πίνακα δύο στηλών: Τι ισχυρίζεται Τι αποδεικνύουν οι πράξεις του Έτσι ανακαλύπτουν μόνοι τους την ειρωνεία. 4. Δίκη του «ευαίσθητου». Ρόλοι: κατηγοροί, συνήγορος, μάρτυρες (σύζυγος, φίλος, φτωχός, αναγνώστης), δικαστές. Ερώτημα: Είναι πράγματι ευαίσθητος ή απλώς εγωιστής; Όλα τα επιχειρήματα πρέπει να στηρίζονται στο κείμενο.	
--	---	--

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ- ΠΡΩΤΗ ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑΣ		
	Κείμενο 5: Βασίλης Μιχαηλίδης, «Η 9η Ιουλίου εν Λευκωσία Κύπρου» (στρ. 1, 2, 18, 19, 20) (ΚΚΛ Α΄, σελ. 143-149) (για τις στρ. 18, 19, 20 βλ και ΑΝΠΛ Α΄, σελ. 188-190)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να κατανοούν τις σημασίες του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 2. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 3. Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ». 4. Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της κυπριακής λογοτεχνίας με την ευρύτερη νεοελληνική λογοτεχνία, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια. 5. Να αναγνωρίζουν και να διερευνούν τα στοιχεία της πολιτισμικής κληρονομιάς, της ιστορικής μνήμης και της εθνικής ταυτότητας που αναδεικνύονται στη λογοτεχνία.	1. Αναγνώριση της μεταφορικής σημασίας των λέξεων, των συμβολικών εικόνων και του συγκινησιακά φορτισμένου ποιητικού λεξιλογίου που αποδίδουν τον επικείμενο κίνδυνο, τη θυσία και τη διαχρονική αντοχή της Ρωμιοσύνης. 2. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων (μεταφορές, συμβολισμοί, επαναλήψεις, αντιθέσεις) και εξέταση της λειτουργίας τους στη διαμόρφωση της δραματικότητας, της συγκίνησης και της αγωνιστικής ατμόσφαιρας του ποιήματος 3. Αναγνώριση του συλλογικού χαρακτήρα της ποίησης του «εμείς», όπως εκφράζεται μέσα από τον λόγο του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και το σύμβολο της Ρωμιοσύνης ως συλλογικής και διαχρονικής ταυτότητας. 4. α. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο η θυσία του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και τα γεγονότα της 9 ^{ης} Ιουλίου 1821 εντάσσονται στην ιστορική πορεία του ελληνισμού, όπως παρουσιάζονται στο ποίημα. β. Συσχέτιση του ποιήματος με τη νεοελληνική ποιητική παράδοση των ιστορικών και πατριωτικών ποιημάτων, μέσα από την ανάδειξη των αξιών της ελευθερίας, της θυσίας και της συλλογικής μνήμης. 5. Εντοπισμός των στοιχείων της πολιτισμικής κληρονομιάς και της εθνικής ταυτότητας που προβάλλονται στο ποίημα (η Ρωμιοσύνη, η θυσία του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, η ιστορική μνήμη και η κυπριακή διάλεκτος ως φορέας πολιτισμού).	

	Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Διακειμενική προσέγγιση του ποιήματος με το επίγραμμα του Β. Μιχαηλίδη «Συ που σκοτώθης για το φως», με στόχο τη διερεύνηση της έννοιας της θυσίας και της ελευθερίας. 2. Συνανάγνωση με το ποίημα του Δημήτρη Λιπέρη, «Καρτερούμεν μέραν νύχταν» (ΚΚΛ Β', 21), καθώς και με το αντίστοιχο ποίημα του Παύλου Λιασίδα «Μεν καρτεράτε», με θέμα την αλυτρωτική ποίηση. Ως σχετικό ποίημα μπορεί να δοθεί «Ο Τζιυπριανός» του Μιχάλη Πασιαρδή ή και άλλα από τη νεότερη κατάθεση της λογοτεχνίας, με αναφορά στον Αρχιεπίσκοπο Εθνομάρτυρα Κυπριανό. 3. Διακαλλιτεχνική προσέγγιση (μελέτη λογοτεχνικών έργων σε συνάρτηση με έργα που εμπίπτουν σε άλλες κατηγορίες Τέχνης, π.χ. κινηματογράφος, ζωγραφική, θέατρο, μουσική κ.λπ.), με θέμα την Επανάσταση του 1821 και τη συμβολή της Κύπρου 4. Διαθεματική προσέγγιση του ρόλου της Κύπρου ή/και του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού στην ελληνική επανάσταση του 1821 μέσω συνεξέτασης του ποιήματος και ιστορικών πηγών. Γενικός στόχος είναι να εξεταστούν οι τρόποι με τους οποίους παρουσιάζεται το ίδιο ιστορικό γεγονός μέσα από τη λογοτεχνία και την ιστοριογραφία. 5. Οι μαθητές/μαθήτριες εντοπίζουν στους στίχους 18-20 τις λέξεις και τις εικόνες που συγκροτούν την έννοια της Ρωμιοσύνης («Η Ρωμιοσύνη έν' φυλή συνότζαιρη του κόσμου...», «ίλαντρον...») και συζητούν πώς παρουσιάζεται ως συλλογική και διαχρονική ταυτότητα μέσα στο ποίημα.	
	1880-1920 ΝΕΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ	
	Κείμενο 6: Κωστής Παλαμάς, «Ο δωδεκάλογος του γύφτου»: το απόσπασμα από τον «Προφητικό» (ΚΝΕΛ Α', σελ. 413-415)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα)	1. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που προφητεύει την πτώση και τη μελλοντική αναγέννηση του έθνους. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Κωστή Παλαμά	
2. Να κατανοούν τη σημασία της ποιητικής λέξης και του ποιητικού	2. α. Αναγνώριση της μεταφορικής σημασίας των λέξεων, των συμβολικών εικόνων και του συγκινησιακά	

λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 4. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων διαμορφώνοντας την	φορτισμένου ποιητικού λεξιλογίου που αποδίδουν την παρακμή, τη λύτρωση και την εθνική αναγέννηση. β. Εξέταση της λειτουργίας της μεταφορικής γλώσσας και των συμβόλων («Ψυχή», «Κακό», «Λυτρωμός», «φτερά») στη διαμόρφωση του νοήματος και του οράματος της αναγέννησης 3. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (μεταφορές, προσωποποιήσεις, παρομοιώσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, συμβολισμοί) β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων: • μεταφορές («ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα», «στου Κακού τη σκάλα», «να σου φυτρώσουν τα φτερά»): αποδίδουν παραστατικά την ηθική παρακμή, τη δοκιμασία και την πνευματική αναγέννηση του έθνους. • προσωποποιήσεις («η Φήμη το στερνό το σάλπισμά της θα σαλπίσει», «της αγάπης ο Θεός», «ο λυτρωμός να σε καλέσει»): ζωντανεύουν αφηρημένες έννοιες, ενισχύουν τον προφητικό χαρακτήρα του ποιήματος. • παρομοιώσεις («σαν το δρόμο του ήλιου», «σαν τη χλόη, σαν το πουλί, σαν τον κόρφο το γυναικείο, σαν το κύμα»): δημιουργούν ζωντανές εικόνες και αναδεικνύουν τη δύναμη, την ελευθερία και τη φυσικότητα της αναγέννησης. • επαναλήψεις («θα 'ρθει κι η ώρα», «ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα», «τα φτερά, τα φτερά»): προσδίδουν έμφαση, ρυθμό και δραματικότητα. • αντιθέσεις (παρακμή - αναγέννηση, Κακό - λυτρωμός): αναδεικνύουν τη μετάβαση από την εθνική παρακμή στην ηθική και πνευματική αναγέννηση. • συμβολισμοί («Ψυχή»: το έθνος, «Λυτρωμός»: η σωτηρία και η αναγέννηση, «Κακό»: η ηθική και η εθνική παρακμή, «φτερά»: η πνευματική και εθνική ανάταση): προσδίδουν βαθύτερο, διαχρονικό νόημα στο ποίημα, εκφράζοντας την πίστη στην πνευματική αναγέννηση του έθνους. γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προφητικού τόνου, της δραματικότητας και του οράματος της εθνικής, ηθικής και πνευματικής αναγέννησης. 4. α. Αναγνώριση του ιστορικού πλαισίου του ποιήματος (η εθνική ήττα του 1897 και η προβολή της μέσα από το βυζαντινό σκηνικό) και της σύνδεσής του με τη θεματική του αποσπάσματος β. Εξέταση της επίδρασης της ιστορικής κρίσης στη συλλογική συνείδηση, όπως εκφράζεται μέσα από την	
---	---	--

ατομική/συλλογική συνείδησή τους.	προφητεία της πτώσης και το όραμα της εθνικής αναγέννησης. Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Συνανάγνωση του «Προφητικού» με τον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν» ή με αποσπάσματα από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους», με στόχο τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο εκφράζεται η ιδέα της εθνικής αναγέννησης στη νεοελληνική ποίηση. 2. Εντοπισμός εικόνων που παραπέμπουν: α. στην πτώση, β. στην παρακμή, γ. στην κάθαρση, δ. στη λύτρωση, ε. στην αναγέννηση και οργάνωση σε εννοιολογικό χάρτη, παρουσιάζοντας την πορεία που ακολουθεί το ποίημα. 3. Εντοπισμός των συμβόλων του αποσπάσματος («Ψυχή», «Λυτρωμός», «Κακό», «φετερά») και συζήτηση για τη συμβολή τους στη διαμόρφωση του προφητικού χαρακτήρα του ποιήματος και του αισιόδοξου οράματος για το μέλλον.	
	ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ	4
	Υποχρεωτική διδασκαλία τριών διηγημάτων από τη συλλογή «Το νερό της βροχής» του Μ. Καραγάτση: 1. «Ο πολυέλαιος του «Παπουτσωμένου Γάτου», 2. «Το κουμπί του Μανταρινού», 3. «Τα χταποδάκια» Για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου: Βλ. τον Οδηγό Εκπαιδευτικού, όπου παρατίθενται αναλυτικές διδακτικές και μεθοδολογικές εισηγήσεις. Βλ. επίσης, στον Οδηγό Εκπαιδευτικού τους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας: https://logom.schools.ac.cy/index.php/el/yliko/logotechniko-vivlio-leschi-anagnosis Σημείωση 1: Η διδασκαλία του Λογοτεχνικού Βιβλίου να αρχίσει από το Α΄ τετράμηνο με την απαραίτητη εισαγωγή και την ανάθεση εργασιών. Το Λογοτεχνικό Βιβλίο εξετάζεται στο Β΄ τετράμηνο.	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	11
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	4
	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ για το Α΄ τετράμηνο	2
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ	
Ένα (1) Διαγώνισμα διάρκειας σαράντα (40΄) λεπτών για κάθε τετράμηνο	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς	
Ενιαία τελική προαγωγική εξέταση διάρκειας 135΄	Σημείωση: Για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου, βλ. τις σχετικές οδηγίες για τη Λέσχη Ανάγνωσης: (https://logom.schools.ac.cy/index.php/el/yliko/logotechniko-vivlio-leschianagnosis)	